

Η μαθητιώσα νεολαία πρωτοπόρος στον Κυπριακό αγώνα του 1955-59!!

60 χρόνια από την έναρξη του

Εθνικοαπελευθερωτικού αγώνα της ΕΟΚΑ.

Δανάη Γεωργιάδου, Φιλόλογος, Λευκωσία

Μια από τις ενδοξότερες σελίδες ηρωισμού και πίστης στα ιδανικά της Ελευθερίας και του Ελληνισμού αποτελεί ο αγώνας της Κύπρου του 1955-59, που απάλλαξε την Κύπρο από τους Άγγλους αποικιοκράτες.

Το 1878 οι Άγγλοι διαδέχονται τους Τούρκους στην κατοχή του νησιού. Οι Κύπριοι διατρανώνουν με κάθε ευκαιρία τον πόθο τους για Ένωση με την Ελλάδα και αισιοδοξούν ότι η Μεγάλη Βρετανία θα βοηθήσει προς τον σκοπό αυτό, όπως είχε κάνει και με τα Επτάνησα. Το 1931 ο λαός εξεγείρεται, καίει το Κυβερνείο και υψώνει τη γαλανόλευκη. Οι ταραχές εξαπλώνονται παντού, οι Άγγλοι όμως απαντούν με συλλήψεις, φυλακίσεις, επιβολή προστίμων και κατάργηση συνταγματικών ελευθεριών. Χειρότερα όλων είναι τα καταπιεστικά μέτρα που λαμβάνονται εναντίον της παιδείας, με στόχο τον αφελληνισμό του νησιού. Κατά τη διάρκεια του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου οι ελπίδες αναπτρώνονται λόγω της συμμαχίας της Ελλάδας με τους Βρετανούς, λίγο αργότερα όμως η στάση των πρώην συμμάχων είναι απογοητευτική. Στο Δημοψήφισμα, που διοργανώνει η Εθναρχούσα Εκκλησία τον Ιανουάριο του 1950, ο λαός στη συντριπτική του πλειοψηφία ψηφίζει υπέρ της Ένωσης της Κύπρου με την Ελλάδα. Η Μεγάλη Βρετανία τότε αρνείται οποιαδήποτε συζήτηση και δηλώνει ότι γι' αυτήν «δεν υφίσταται Κυπριακόν ζήτημα ούτε εις το παρόν ούτε εις το μέλλον». Με τα δεδομένα αυτά η ανάληψη ένοπλου αγώνα είναι πλέον μονόδρομος για την Κύπρο.

Η εξέγερση, που ξέσπασε την 1^η Απριλίου 1955, ήταν παλλαϊκή, φάνηκε όμως από την αρχή πως πρωταγωνιστής ήταν η Κυπριακή νεότητα. Το 70% των πεσόντων ήταν νέοι 15-25 ετών, από τους οποίους το 7% ήταν μαθητές κάτω των 17. Ο νεαρότερος ήρωας της ΕΟΚΑ ήταν ο Δημητράκης Δημητριάδης, 7 ετών, που σκοτώθηκε σε μαθητική διαδήλωση στη Λάρνακα. Μικροί μαθητές όμως έπεσαν

και θύματα του αγώνα, όπως η Ιωάννα Ζαχαριάδου, 10 ετών από την Αμμόχωστο, που πέθανε από φόβο κατά την είσοδο Άγγλων στρατιωτών στην πόλη, και η Νίκη Γιάγκου, 13 ετών, που φονεύθηκε από βόμβα των Άγγλων στη Λεμεσό.

Οι μαθητές λοιπόν, παρά τις συστηματικές προσπάθειες των κατακτητών να τους αποκόψουν από την ιστορία τους και το ελληνικό τους παρελθόν, έδιναν τα πάντα στον αγώνα για την ένωση με την Ελλάδα. Εντάσσονταν στη μαθητική οργάνωση ANE (Άλκιμος Νεολαία ΕΟΚΑ) κι εκτελούσαν ό,τι υπηρεσίες τους ανετίθεντο με απaráμιλλο ψυχικό σθένος και αποφασιστικότητα. Διένειμαν φυλλάδια, διαδήλωναν, παρακολουθούσαν υπόπτους και προδότες, εξασφάλιζαν πληροφορίες, μετέφεραν όπλα, έκαναν επιθέσεις, ετοίμαζαν εκρηκτικά, ενίσχυαν τους αντάρτες.

Η μύηση των μαθητών στην οργάνωση γινόταν με άκρα μυστικότητα, χωρίς να γνωρίζουν το παραμικρό ούτε οι γονείς, αλλά ούτε και τα αδέλφια τους, που συχνά ήταν ενταγμένα κι αυτά. Οι μαθητές εκτελούσαν τις εντολές που λάμβαναν αμέσως, χωρίς ερωτήσεις και διαφωνίες. Μέσα από τον τρόπο οργάνωσης των μαθητών του Παγκυπρίου Γυμνασίου, ξέρουμε ότι οι μαθητές έδιναν αναφορά στον αμέσως ανώτερό τους, χωρίς όμως κανείς να γνωρίζει όλη την ιεραρχία. Μόνο ο γενικός υπεύθυνος του Παγκυπρίου υποχρεωτικά έδινε σε τακτά διαστήματα αναφορά στον αρμόδιο της ΕΟΚΑ. Η τήρηση τόσης μυστικότητας ήταν ζωτική για λόγους ασφάλειας, καθώς πάντα υπήρχε ο φόβος μήπως μαρτυρήσουν οι μαθητές που συλλαμβάνονταν κι ανακρίνονταν. Πάντως, παρά τις συλλήψεις και τα βασανιστήρια, δεν υπήρξε κανένας μαθητής του Παγκυπρίου Γυμνασίου, που να υπέκυψε και να πρόδωσε.

Η ΑΝΕ, μέσα κυρίως από τα περιοδικά που εξέδιδε, ξεσήκωνε συχνά τους μαθητές σε διαδηλώσεις, των οποίων ο σκοπός ήταν διπλός. Αφενός στόχευαν στην εξύψωση του φρονήματος και του ηθικού του λαού -ο οποίος δοκιμαζόταν καθημερινά από την αγγλική βαρβαρότητα- ώστε να μπορεί να συνεχίζει τον αγώνα. Αφετέρου, όμως, οι ταραχές μέσα στις πόλεις κρατούσαν απασχολημένες πολλές δυνάμεις του εχθρού, κι έτσι έδιναν την ευκαιρία στους αντάρτες στην ύπαιθρο και στα βουνά να δρουν πιο ελεύθερα. Οι Άγγλοι απαντούσαν στις μαθητικές διαδηλώσεις με δακρυγόνα, ρόπαλα, συλλήψεις, τραυματισμούς και θανατώσεις, ενώ πολλές φορές έκλειναν τα σχολεία.

Το κλείσιμο των σχολείων επιβαλλόταν με διάφορες αφορμές σε ολόκληρη την

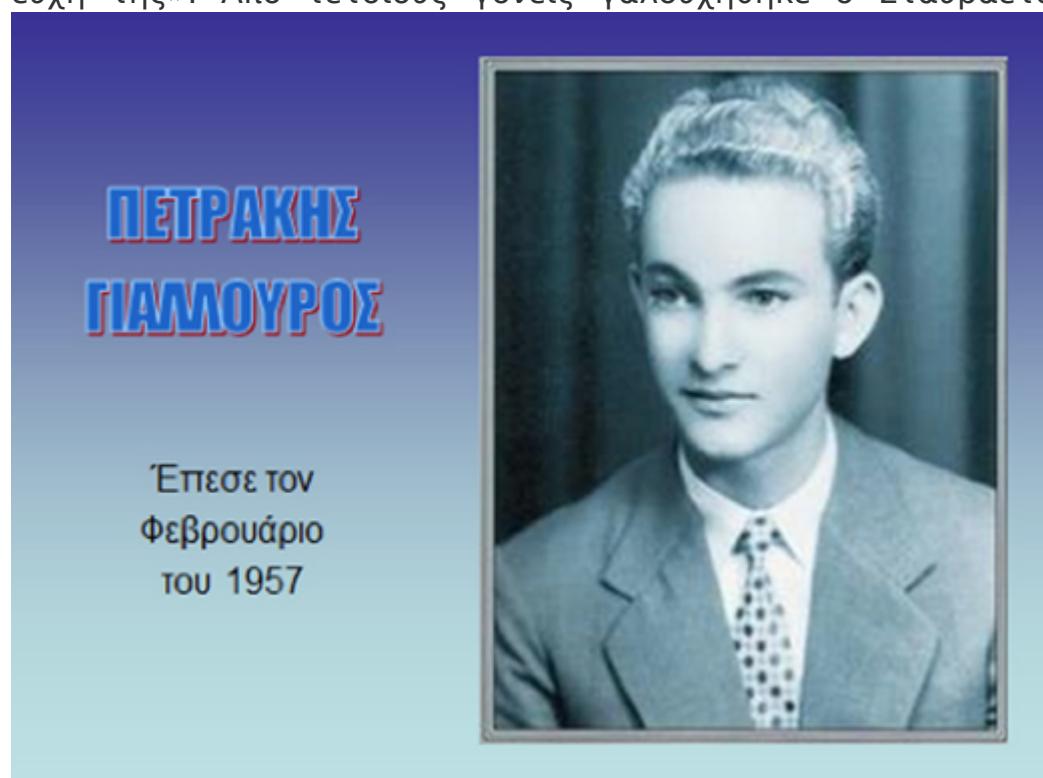
Κύπρο. Έτσι, την άνοιξη του 1956 διακόπτουν τη λειτουργία τους τα περισσότερα δημοτικά σχολεία του νησιού, γιατί μετά από εντολή του Διγενή αναρτώνται σε αυτά ελληνικές σημαίες. Τον Δεκέμβριο του 1955 οι Άγγλοι κλείνουν το Λανίτειο Γυμνάσιο Λεμεσού και το Εμπορικό Λύκειο Λάρνακας. Τον Ιανουάριο γίνονται σοβαρές συγκρούσεις στην πλατεία της Αρχιεπισκοπής στη Λευκωσία μεταξύ των μαθητών του Παγκυπρίου Γυμνασίου και δυνάμεων ασφαλείας. Για δύο μέρες μάταια οι Άγγλοι προσπαθούν να διαλύσουν τους μαθητές με δακρυγόνα, γκλοπς, πυροβολισμούς, αυτοί όμως αντιστέκονται βάφοντας με αίμα τους γύρω δρόμους και τους χώρους του σχολείου. Με τη φλόγα της Ένωσης και της Λευτεριάς στα στήθια, από τη στέγη της Σεβερείου βιβλιοθήκης οι μαθητές λιθοβολούν ασυγκράτητα τους κατακτητές. Δεκαπέντε μαθητές τραυματίζονται, συλλαμβάνονται 133. Ο Άγγλος κυβερνήτης με ειδικό διάταγμα κλείνει το ιστορικότερο σχολείο της Κύπρου, με αποτέλεσμα οι μαθητές να ξεσηκωθούν σε ολόκληρο το νησί. Σε λίγες μέρες οι Άγγλοι κλείνουν κι άλλα σχολεία, όπως το Ελληνικό Γυμνάσιο Αμμοχώστου.

Ο σκοπός των Άγγλων είναι προφανής: με το κλείσιμο των σχολείων μειώνουν τις εστίες έντασης και ταραχών, αλλά ταυτόχρονα μεθοδεύουν την αποκοπή των Ελληνόπουλων της Κύπρου από τη μόρφωσή τους, από την ιστορία, τη γλώσσα και τον πολιτισμό τους. Για τον σκοπό αυτό, μάλιστα, αφαιρούν ξαφνικά το 1956 την άδεια εξασκήσεως επαγγέλματος από τους Ελλαδίτες καθηγητές που υπηρετούν στο νησί και τους απελαύνουν. Ο κόσμος δεν μένει με σταυρωμένα χέρια. Στο Παγκύπριο Γυμνάσιο στη Λευκωσία και στο Ελληνικό Γυμνάσιο Αμμοχώστου αναβιώνουν τα κρυφά σχολεία της Τουρκοκρατίας. Οι μαθητές συνεχίζουν τη μόρφωσή τους κρυφά σε μικρές ομάδες στα σπίτια των καθηγητών τους. Διδάσκονται Ελληνικά, Ιστορία, Αγγλικά και Φυσική, ενώ στο τέλος της χρονιάς δίνουν εξετάσεις και προάγονται στην επόμενη τάξη. Μόνο οι τελειόφοιτοι δεν παίρνουν απολυτήριο, αφού τα σχολεία παραμένουν κλειστά. Όσοι όμως το επιθυμούν, γίνονται δεκτοί από τα Ελληνικά Πανεπιστήμια και συνεχίζουν τις σπουδές τους, ενώ το απολυτήριό τους το παίρνουν μετά την ανεξαρτησία του 1960.

Πέρα από τα κρυφά σχολεία των πόλεων, και κάτι άλλο εκπληκτικό αποδεικνύει πως, παρά τις κακουχίες και τις ταπεινώσεις, το φρόνημα ποτέ δεν νοθεύεται. Στο στρατόπεδο Πολεμίου, το Νταχάου της Κύπρου, όπως ονομάζεται, όπου κρατούνται αγωνιστές μεγάλοι αλλά και μαθητές, τα βασανιστήρια είναι πολλά και αποσκοπούν στην ψυχική και φυσική εξόντωση των κρατουμένων. Παρ' όλα αυτά, ο κρατούμενος αγωνιστής φιλόλογος Κ. Γιαλλουρίδης με άλλους κρατούμενους καθηγητές, οργανώνουν μέσα στα κρατητήρια γυμνάσιο, καταρτίζοντας πλήρες ωρολόγιο πρόγραμμα έξι περιόδων διδασκαλίας

ημερησίως, με κύκλους Αγίας Γραφής, ποδόσφαιρο κι εσπερινό. Παράλληλα, με αίτημά προς την Ελληνική Κυβέρνηση, επιτυγχάνεται η αναγνώριση του σχολείου αυτού ως ισότιμου των Σχολείων Μέσης Παιδείας της Ελλάδας. Έτσι, οι νεαροί κρατούμενοι με ακμαίο ηθικό συνεχίζουν τη μόρφωσή τους, ενώ οι Άγγλοι βλέπουν τα σχέδια για ψυχική και πνευματική εξόντωσή τους να καταρρέουν.

Η αυταπάρνηση που έδειξαν όλοι οι μαθητές μπροστά στον εχθρό και τους κινδύνους δεν ήταν καθόλου τυχαία. Τα παιδιά, αναθρεμμένα με την πίστη στον Θεό, στην Ελλάδα και στην Ελευθερία, θαύμαζαν τους αγώνες των Ελλήνων, και το μόνο που ήθελαν ήταν να αναδειχθούν σε νέα πρότυπα γενναιότητας και λεβεντιάς. Είναι χαρακτηριστική η μαρτυρία του πατέρα του μικρού Γρηγόρη Αυξεντίου, που μάθαινε στον γιο του για τους ήρωες του 1821 και τη θυσία τους. Ο Γρηγόρης δήλωνε από μικρός πως ήθελε να γίνει σαν τον Διάκο, σαν τον Ανδρούτσο και σαν τον Σπαρτιάτη Λεωνίδα. Κι η μάνα του Γρηγόρη, στον επικήδειο για τον γιο της, τραγούδησε πως ήταν «χαλάλι της πατρίδας ο γιος της» και πως ο ίδιος «αφού δεν παραδόθηκε κι έμεινε και σκοτώθηκε, ας έχει την ευχή της». Από τέτοιους γονείς γαλουχήθηκε ο Σταυραετός του Μαχαιρά.

Ο πρώτος μαθητής που έπεσε στον αγώνα, ο Πετράκης Γιάλλουρος από την επαρχία Αμμοχώστου, φοιτούσε στην έκτη γυμνασίου. Στις 6 Φεβρουαρίου 1956 μαθητές του Γυμνασίου Αμμοχώστου οργανώνουν διαδηλώσεις διαμαρτυρίας για το κλείσιμό του σχολείου τους φωνάζοντας «ΕΟΚΑ» και «ΕΝΩΣΗ», ενώ οι Άγγλοι στρατιώτες τους ρίχνουν δακρυγόνα. Ο αρχηγός και σημαιοφόρος των μαθητών, ο δεκαοκτάχρονος ιδεολόγος Πετράκης Γιάλλουρος, δεν πτοείται, αλλά ανεμίζει

περήφανα τη γαλανόλευκη και σκορπίζει ρίγη ενθουσιασμού στον κόσμο που περνά. Οι κατακτητές τον χτυπούν στο χέρι και στο στήθος, και το παλληκάρι ξεψυχά αναφωνώντας «Ζήτω η Ένωση». Κηδεύεται στη γενέτειρά του Ριζοκάρπασο, μέσα στη νύχτα και η σελήνη ακουμπάει το κεφάλι του ήρωα. Ο ύμνος του παλληκαριού γίνεται ύμνος της πατρίδας.

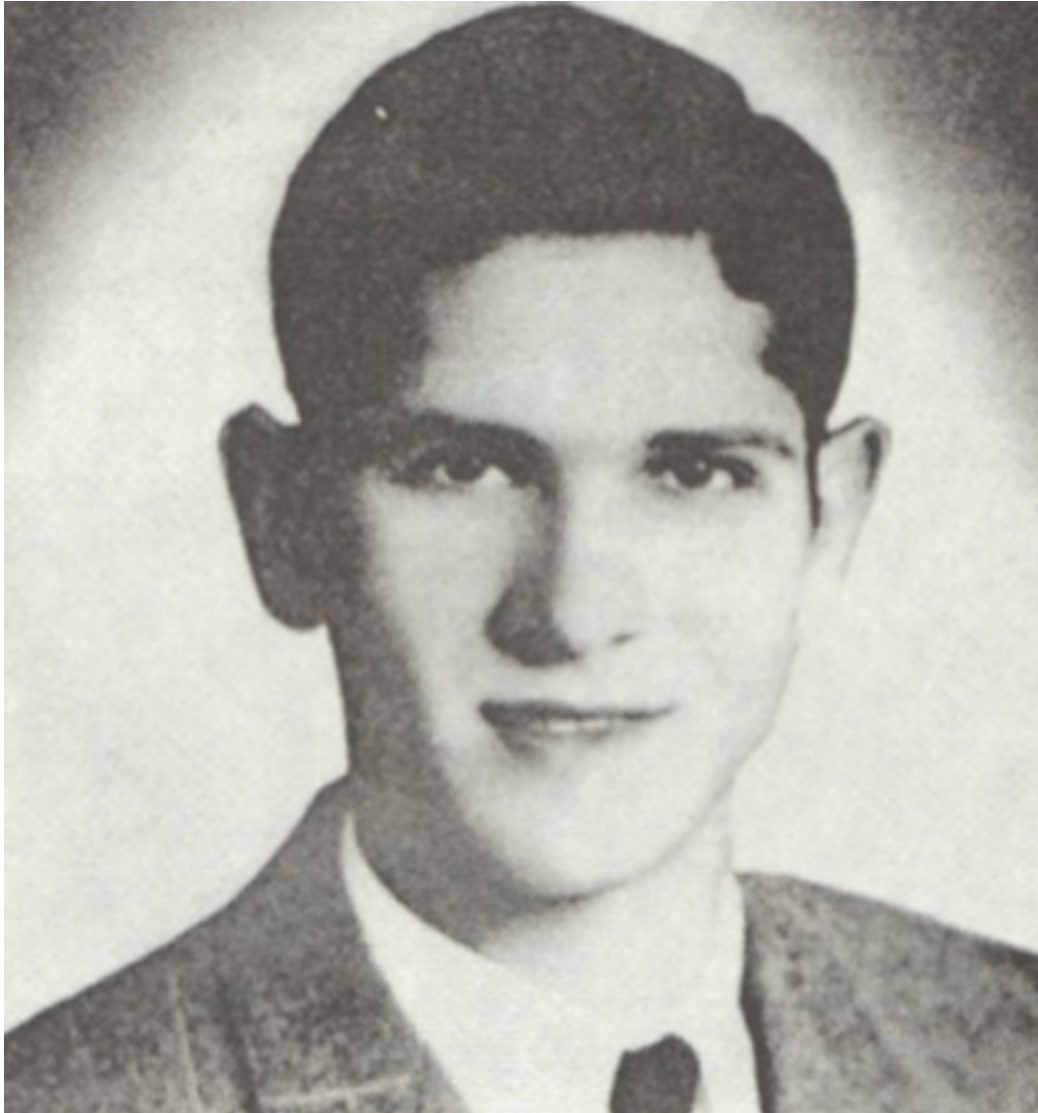
Πετράκης
Κυπριανού:

αντάρτης
στα
βουνά

της κατοικίας.

Άλλος ένας μαθητής που περνά στο πάνθεον των Αθανάτων είναι ο Πετράκης Κυπριανού από τη Λάρνακα, παιδί πολύτεκνης οικογένειας. Εκδιώκεται από το σχολείο με την κατηγορία πως ξεσηκώνει τους συμμαθητές του και πως υψώνει τη γαλανόλευκη, και βγαίνει αντάρτης στα βουνά. Μια και μόνη φορά έκτοτε τον συναντά ο πατέρας του, που τον συμβουλεύει να προσέχει. Η απάντηση του Πετράκη είναι αποστομωτική: «Μη φοβάσαι, πατέρα! Ο Πετράκης σου ζωντανός δεν παραδίδεται. Ή νικά ή πεθαίνει!» Κι όταν, επτά μήνες μετά, η μάνα του τον βλέπει κτυπημένο από τις σφαίρες των Άγγλων που τον κυνηγούν, αναφωνεί: «Έτσι σε ήθελα, γιε μου. Λεβέντης να 'ρθεις, όχι προδότης!»

Άλλος ένας ήρωας μαθητής είναι ο Αριστείδης Χαραλάμπους από τον Πεδουλά. Μεγαλωμένος κι αυτός με την πίστη στον Θεό και στην Ελλάδα, μαθητής υπόδειγμα στο Γυμνάσιο, εντάχθηκε στην ΕΟΚΑ από νωρίς. Τις νύχτες κρυφά σε ένα απόμερο ξωκκλήσι συντηρούσε όπλα, έφτιαχνε βόμβες και κατηχούσε τους μικρότερους στον αγώνα. Τον Μάρτιο του 1956 με άλλους συμμαθητές του πετροβολούν μια αγγλική φάλαγγα και ματαιώνουν μεγάλη επιχείρηση κατά των

χωριών της περιοχής. Λίγες μέρες μετά παίρνει διαταγή να επιτεθεί και πάλι σε αγγλική αυτοκινητοπομπή, μια βόμβα όμως εκρήγνυται στο χέρι του καθώς προετοιμάζεται και του κόβει το νήμα της ζωής. Η μάνα του που σπεύδει δεν τον προλαβαίνει ζωντανό, μες στον σπαραγμό της όμως δηλώνει με υπερηφάνεια: «Ο γιος μου έδωσε τη ζωή του για την πατρίδα. Χαλάλι της!» Απέμεναν τρεις μήνες για να τελειώσει το σχολείο ο Αριστείδης και να φύγει στην Ελλάδα για σπουδές, όπως ήταν το όνειρό του. Τον συνόδεψαν στην κηδεία του όλα τα γύρω χωριά, ενώ το φέρετρό του, στολισμένο με ελληνικές σημαίες και δάφνινα στεφάνια, το μετέφεραν οι συμμαθητές και οι καθηγητές του ψάλλοντας πατριωτικά τραγούδια.

Ευαγόρας Παλληκαρίδης

**Απαγχονίστηκε
στις
14 Μαρτίου
1957**

Μαθητής είναι και ο τελευταίος ήρωας που απαγχονίζεται, ο Ευαγόρας Παλληκαρίδης. Το αγέρωχο φρόνημα και η μεγάλη του αγάπη για τη σκλαβωμένη του πατρίδα αποτυπώνονται στα ποιήματά του: «Θα πάρω μιαν ανηφοριά, θα πάρω μονοπάτια, να βρω τα σκαλοπάτια που παν στη λευτεριά». Μαθητής της πέμπτης τάξης του Γυμνασίου Πάφου ο Ευαγόρας γίνεται ένα από τα πρώτα μέλη της ΕΟΚΑ και εκτελεί τις αποστολές του με απaráμιλλη ανδρεία. Όταν κάποτε συλλαμβάνεται σε ενέδρα, ο νέος υποφέρει αφάνταστα στη φυλακή, μα η πίστη στον Θεό και την Ελλάδα απαλύνουν τον ψυχικό και σωματικό του πόνο. Λίγο πριν οδηγηθεί στην αγχόνη, στο «ειδικό δικαστήριο» της Λευκωσίας, ο Ευαγόρας αναγνωρίζει περήφανα το «έγκλημά» του και αναμένει τον θάνατο. «Θα με κρεμάσετε, το ξέρω», αναφωνεί. «Ό,τι έκαμα το έκαμα ως Έλλην Κύπριος που ζητά τη λευτεριά του. Εύχομαι να είμαι ο τελευταίος που θα αντικρύσει την αγχόνη. Ζήτω η Ένωση της Κύπρου με τη μητέρα Ελλάδα!» Παρά τις εκκλήσεις προς τη νεαρή τότε βασίλισσα της Αγγλίας Ελισάβετ για απονομή χάριτος, ο

Παλληκαρίδης ανέβηκε τελικά στο ικρίωμα της αγχόνης στις 13 Μαρτίου 1957.

Τέτοιες στιγμές νεανικής παλληκαριάς λάμπρυναν τον κυπριακό αγώνα κι άφησαν εις το διηνεκές πρότυπα ηρωικά. Σε στιγμές ηθικής και οικονομικής κρίσης, όπως αυτές που βιώνουμε σήμερα στον τόπο μας, η θυσία των ηρώων ας αποτελεί το μέτρο της συνείδησής μας κι ας καθοδηγεί τα βήματά μας.

Πηγή: synodoiporia.gr